

Bożena Zielińska

Innowacyjne zajęcia zintegrowane w Prywatnej Szkole Fundacji Elementarz w Katowicach : na przykładzie lekcji plenerowej w Łutowcu opracowanej werbalnie i prowadzonej audiowizualnie

Nauczyciel i Szkoła 3-4 (16-17), 232-241

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bożena Zielińska

Innowacyjne zajęcia zintegrowane w Prywatnej Szkole Fundacji Elementarz w Katowicach na przykładzie lekcji plenerowej w Łutowcu opracowanej werbalnie i prowadzonej audiowizualnie

W 1992 roku uczestniczyłam w tworzeniu się Prywatnej Szkoły Fundacji Elementarz, którą powołali do życia Maria i Dariusz Lorkowie wraz z Andrzejem Jabłońskim. Wizją szkoły było wychowanie i nauczanie przez sztukę ze zwróceniem uwagi na myślenie i działanie ekologiczne z jednoczesnym stworzeniem bazy wypadowej (lekcje plenerowe) w wiejskiej szkole w Łutowcu, która mieści się na terenie Jury Krakowsko - Częstochowskiej. Fundacja zajmuje się również wydawaniem i promocją książek do nauczania zintegrowanego autorstwa Marii Lorek na których pracujemy od 0 - III klasy.

Dzieci staramy się wychowywać i kształcić holistycznie (całościowo). Duży nacisk kładziemy na indywidualność, rozwijanie uzdolnień, stwarzanie takich sytuacji dydaktycznych, w których dziecko wydarzenia na lekcji może przeżyć i doświadczyć polisensorycznie (wszystkimi zmysłami). Kierujemy się empatią, traktujemy uczniów podmiotowo ze zwróceniem uwagi na wspieranie rozwoju uczniów z różnymi dysfunkcjami lub wyprzedzanie rozwoju szczególnie zdolnych. Poza tym dbamy o tworzenie grup niekoniecznie wiekowych, które działałyby w sposób synergetyczny w czasie np. wyjazdów plenerowych organizowanych do szkoły wiejskiej w Łutowcu.

W młodszych klasach zadanie z wyegzekwowaniem dziecięcych chęci do pracy, czy czegokolwiek jest ułatwione, ponieważ wystarczy swoją pozytywną postawą zachęcić do pracy na dany temat, który poprzemy atrakcyjną pomocą dydaktyczną i możemy osiągać zmierzony cel, czyli chęci i pełne zaangażowanie. Stawiamy na emocje te pozytywne, związane z dobrym odczuwaniem i zadowoleniem z podjętej pracy. Wiadomo, że dziecko najbardziej zainteresowane jest zabawą i jeśli coś będzie przekazywane nudno, nieciekawe lub ciągle tak samo nie znajdzie aprobaty. Tak naprawdę nikt nie lubi być do czegokolwiek zmuszany tzn. zewnętrznie

kontrolowany. Dlatego w szkole dobry nauczyciel opiera się na metodzie dialogu i sam często stosuje teorię wyboru.

W naszej szkole preferujemy metody związane z działaniem a więc wychowanie przez sztukę, oczywiście w powiązaniu integracyjnym z nauczaniem polonistycznym, matematycznym, ochroną środowiska i innymi z bogatej kolekcji przedmiotów.

Poprzez działanie i proponowane różnego rodzaju prace twórcze, staramy się przybliżyć podopiecznych do życia w społeczności szkolnej i poza nią, równocześnie pomagając w zdobywaniu wiadomości i umiejętności w radzeniu sobie w różnych zaskakujących sytuacjach. Zwykle przedmioty artystyczne nie wiążą się z odrzuceniem przez uczniów nawet w starszych klasach. Więcej niż chętnie zapamiętują melodie lub słowa inscenizacji, w której sami występują.

Dzięki zwróceniu uwagi na polisensoryczne odczuwanie, proponujemy różne formy i metody aktywizujące, które najbardziej pobudzają do działania, myślenia twórczego i do autentycznego przeżywania zdarzeń na lekcji.

Bardzo dobrym przykładem jest koncepcja prof. W. Karolaka, który mówi, że poprzez performance, instalacje, assablage czy happeningi można szybciej dotrzeć do dzieci i młodzieży aniżeli przez zwykłe lekcje rysunków ponieważ w tych zdarzeniach bierze się czynny udział (duszą i ciałem). Mowa ciała jest prawdziwsza niż ta, która przechodzi nam przez usta. Trzeba podkreślić, że to co naprawdę ważne „słyszemy” oczami. Przez „kanał werbalny” przechodzą: prawdziwe uczucia, nastroje, półtony.

H. Read twierdzi, a za nim W. Karolak, że różnica między ludźmi polega tylko na tym, że niektórzy czują więcej i ta umiejętność pełniejszego odczuwania, stanowi atrybut artystów. A czy dzieci to nie mali artyści? Nauczyciele powinni pokusić się o powrót do odczuwania dziecięcego, aby zrozumieć małego człowieka. Metoda, która odpowiada tym założeniom i jest szeroko stosowana również w naszej szkole to metoda przekładu intersemiotycznego. Metoda ta, pozwala chłonąć polisensorycznie wiedzę, zjawiska i przetwarzać ją z mowy werbalnej na zmysłową czyli na ruch, kolor, taniec, obraz plastyczny lub odwrotnie. Nowatorstwo metody daje dużo możliwości w przeżyciach, doświadczeniach i odczuwaniu zmysłowym dzieci.

Jak już wspominałam, założeniem szkoły było wychowanie przez sztukę. Raz w miesiącu w ramach „Spotkań ze sztuką” odbywają się lekcje muzyczne z udziałem wokalistów i instrumentalistów z filharmonii katowickiej. Dzieci poznają muzykę światową, polską oraz różnorodne instrumenty muzyczne. Często organizowano wyjścia do filharmonii, kina, teatru i wyjazdy do opery w Gliwicach. Organizowano spotkania autorskie z ciekawymi twórcami kultury: pisarzami, poetami, reżyserami, artystami teatru czy filmu, plastykami i wokalistami zespołów muzycznych.

Bierzemy udział w konkursach plastycznych, teatralnych, tanecznych, recytatorskich, matematycznych i sportowych. W szkole działają kółka: językowe, przedmiotowe, sportowe (akrobatyczne, baletowe, korekcyjne, skoki do wody) muzyczne (gra na instrumentach - fortepian, gitara, perkusja, zespół muzyczny Ele Mele), rytmiczne- taniec nowoczesny i Teatr 12 a. W każdym roku oferta zajęć pozalekcyjnych jest bogatsza w zależności od potrzeb i zainteresowań.

Główną atrakcją, którą może się poszczycić szkoła Elementarz są wyjazdy plenerowe w Jurę Krakowsko - Częstochowską do Łutowca, gdzie odbywają się plenerowe zajęcia zintegrowane w ogrodzie, w lesie, czy w szkole, w zależności od tematu lekcji i pogody. Na miejscu realizujemy autorski rozszerzony program M. Lorkowej, urozmaicony rozbudowanym tematem dnia łącznie ze wspólnym drugim śniadaniem. Do programu są włączone wycieczki bliższe i dalsze po Jurze. Zwiedzamy ruiny zamków w Mirowie, Bobolicach, Ogrodzieńcu, Olsztynie (koło Częstochowy). Organizujemy akcje plastyczne, warsztaty teatralne, zabawy karnawałowe, poszukiwania geologiczne - skamieniałości i amonity, lekcje przyrodnicze - rośliny pod ochroną, wywiady z ludźmi - sołtys, gospodyni. Poznajemy również zwierzęta domowe i hodowlane.

Pierwszy rok działalności szkoły był najtrudniejszy, ale też i najprzyjemniejszy ze względu na kameralność mieszczeń i małą liczbę uczniów i nauczycieli. Szkoła mieści się w Ligocie w dawnym hotelu studenckim i zajmowała początkowo zaadoptowane pomieszczenia na parterze. Były cztery oddziały po czternaścioro dzieci: klasa 0, dwie klasy pierwsze i jedna druga. Szkoła była estetycznie i kolorowo zaprojektowana. W każdej klasie dominował jeden kolor, którym pomalowane były kaloryfery, framugi, parapety i żaluzje w oknach. Dawało to niecodzienny efekt - jasne czyste kolory. Każda klasa miała inny wystrój odzwierciedlający osobowość wychowawcy, jego poczucie piękna, estetyki i zmysłu plastycznego. Oczywiście głównie dekorujemy klasy pracami i wytworami uczniów.

Lekcje rozpoczynają się o 8.15 a kończą o 14.25. Około południa na dużej przerwie w stołówce studenckiej, uczniowie spożywają obiad pod nauczycielską opieką. Dzieci dowożone są autobusami szkolnymi.

W Łutowcu mieści się szkoła państwowa jedna z najmniejszych w Polsce (znam podobną w Bieszczadach), licząca wówczas siedmioro dzieci (od 6 do 8 lat dzisiaj jest podobnie). Dyrekcja zatrudnia nauczyciela nauczania początkowego, który prowadzi klasę łączoną. Dzieci wiejskie wraz z rodzicami, biorą udział w rozpoczęciach roku szkolnego i zakończeniach i w różnych okolicznościowych uroczystościach.

Z biegiem czasu szkoła w Ligocie rozrastała się, powstawały nowe pracownie, ilość dzieci i klas się podwoiła, nauczycieli przybywało i rosły też wymagania. Pracowało się nieraz bardzo ciężko, ale efektywnie. Trzeba było zadowolić dzieci, rodziców, dyrektorstwo i usatysfakcjonować siebie. Kto nie potrafił sprostać tym

wymaganiom odchodził lub był zwalniany.

Szkoła w Łutowcu nie zmieniała się ze względu na ilość dzieci, ale za to sukcesywnie ją modernizowano. Założono kanalizację, centralne ogrzewanie, położono kafelki w sanitariatach, zbudowano kominek w korytarzu, odnowiono podłogi, ściany, zaadaptowano piętro na dodatkowe pomieszczenia, słowem wszystko uległo przebudowie, aby dzieci czuły się tam komfortowo. Od kilku lat w czasie wakacji organizowane są kolonie pod różnymi hasłami np. „Indiańskie lato” a w tym roku były „Wakacje z Harym Poterem”.

W zasadzie wszystko w „Elementarzu” jest inne, nietypowe, często kontestowane przez rodziców i nauczycieli jak np. zakończenia roku o 24 godzinie w dzień św. Jana z występami, fajerwerkami czy szukaniem kwiatu paproci. Rozpoczęcia roku również inaugurowano w różnych miejscach i z zaskakującymi atrakcjami jak np. koncert Józka Skrzeka w chorzowskim planetarium, występy śpiewu koloraturowego solistów opery gliwickiej w Filharmonii Katowickiej, koncert muzyki organowej w kościele itp. Dyrektorstwo zawsze jest twórcze i otwarte na nowości a również na nasze propozycje. Zmienialiśmy utarte stereotypy np. klasy mają nazwy różnych liter alfabetu np: 1ę, 1ą, 2dź, 2dż, 2dż, 6ż, 6rz, 5cz, 5sz, 7u, 7ó.

Co roku przed świętami wielkanocnymi Maria Lorek organizuje w porozumieniu z katowickim WOM- em tzw. warsztaty „ludzi twórczych” dla chętnych nauczycieli z całej Polski. My, nauczyciele nauczania początkowego każdorazowo prezentowaliśmy swoje umiejętności na lekcjach pokazowych, jednocześnie promując podręczniki opracowane przez M. Lorkową. Na zjazdy te byli i są zapraszani ludzie pióra i teatru. Wymienię tu kilka indywidualności: W.Chotomska, T.Chudy (już nie żyjący), M. Fox, J. Kulmowa, J.Papuzińska, B.Butenko, A.Onichimowska, J.Kłakówna, Z. Beszczyńska, B. Lewandowska, A. Kowalska, J. Jałowcowa, reżyserzy - W. Wojtyszko, J. Machulski, aktorzy z teatru „Korcz” z Katowic, z „Teatru 8-go dnia” z Poznania, z teatru lalki i aktora „Ateneum”, muzycy- H. Gembala, zespół WW z W. Waglewskim, zespół z Peru, malarze J. Budka, T. Bryning - Kalinowska J. Zielińska i inni.

Na spotkania autorskie zapraszana była ekipa z TV Katowice a nasi najmłodszy uczniowie bardzo chętnie brali w tych przedsięwzięciach czynny udział. Była to dla nich szalona atrakcja zobaczyć się w niedzielnym programie dla dzieci „5 - 10 - 15” z historią elementarza. Uczniowie w czasie tych spotkań zdobywają nowe umiejętności, uczą się opanowania w odmiennych stresujących sytuacjach, obycia z kamerą, nabywają pewności siebie, odwagi, dowartościowują się, stają się kimś ważnym, bo też zadanie bywało niecodzienne.

Trzy lata sporadycznych nagrań do telewizji poprzedzały te właściwe działania, a więc pokazowe lekcje zintegrowane, nagrywane cyklicznie dla potrzeb TV Edukacyjnej w Katowicach. Pod okiem reżysera Marka Kraśnickiego, każda z nauczycielek nauczania początkowego w ciągu roku przygotowała wraz z M. Lorek

około 10 lekcji zintegrowanych, które były (raz w tygodniu) nagrane w macierzystej szkole lub w Łutowcu (na żywo) i wyemitowane w TV Edukacyjnej pt. Lekcje plenerowe Klubu ELEMENTARIUSZY (do 20 minut- w godzinach przedpołudniowych).

Tematy lekcji do danej klasy opracowywane były według programu autorskiego Marii Lorek, w oparciu o podręczniki do języka polskiego Jej autorstwa. Wcześniej, cały rok szkolny do lekcji plenerowych pisałyśmy konspekty, jako wprawki do późniejszych nagrań. Miałyśmy pełne pole do opisu jeśli chodzi o propozycje realizacji założeń programowych i czynności z nimi związanych. Chodziło o to, aby na zajęciach wystąpiły najbardziej efektywne i efektywne metody, które byłyby atrakcyjne dla dzieci, które by pobudzały do działania, przeżywania i rozwijania myślenia twórczego (dywergencyjnego), ćwiczenia różnych umiejętności, nabywania wiedzy poprzez - obserwacje, odkrywanie, dociekanie, doświadczanie, inaczej - aby zaangażowały wszystkie zmysły do zdobycia wiadomości i różnorodnych umiejętności a więc wiązania teorii z praktyką.

Rok nagrań do TV był największym doświadczeniem dla wszystkich i angażowaniem się innego typu w pracę pedagogiczną. Najpierw, była to nobilitacja z powodu wybranej szkoły Elementarz a później ciężki obowiązek. Ale w miarę upływu czasu, przygotowanie lekcji plenerowych sprawiało nam wielką frajdę. Zaangażowanie było ogromne, prześcigałyśmy się w pomysłach na „najciekawszą lekcję”. Uczniowie również angażowali się bardzo, przypuszczam że z powodu niecodzienności wydarzeń, obecności kamery i ludzi ją obsługujących. Rodzice byli dumni, że ich dziecko chodząc do tej szkoły występuje w telewizji, i w ten sposób może zaistnieć i zdobywać praktyczną wiedzę i umiejętności.

Posiadam scenariusze 20 lekcji w dwóch formach: pisemnej i nagrań na kasetcie wideo. Oprócz lekcji jest też zapis na wideo z tzw. „Zielonej szkoły” na której byliśmy z IIIę i IIIą (3 tygodnie w maju) nad morzem w Dziwnowie w „Domu Wojskowym Doraźnego Wypoczynku”.

Szkoda, że nie pomyślano, aby te materiały wykorzystać jako pomoc dydaktyczną do kształcenia studentów nauczania początkowego. Ekipa realizacyjna z TV Katowice nie zachowała taśm, pomimo, że lekcje są wyjątkowo dobrze nagrane jakościowo i merytorycznie, jak stwierdziło to kilku wykładowców z Uniwersytetu Śląskiego. Zajęcia były prowadzone na żywo, następnie montowane z dużymi skrótami bo zaledwie od 17 do 20 minut, dzięki czemu uniknięto dłużyzn a akcja lekcji jest wartka, interesująca z nowatorsko potraktowaną tematyką. Miałam okazję zaprezentować kilka nagrań z zajęciami integracyjnymi na ćwiczeniach, w czasie uzupełniania wykształcenia na magisterskich studiach zaocznych w 1999-2001 roku. Dlatego chciałabym podzielić się wiedzą i osiągnięciami z zainteresowanymi nauczycielami, którym leży na sercu dobro dziecka i podniesienie wizerunku nowoczesnej, z bogatą ofertą kształcenia, szkoły.

Dodam, że od dwóch lat działa SNEP tzn. organizacja nauczycielska o nazwie Stowarzyszenie Nauczycieli Nauczania Początkowego, które działa od dwóch lat na terenie całej Polski. Twórcą i założycielem jest dyrektorstwo i ludzie pracujący w Fundacji Elementarz. Jest to organizacja zajmująca się dzieleniem wiedzą i propagowaniem nowości i osiągnięć w nauczaniu początkowym. To pierwsza taka organizacja skupiająca wszystkich chętnych nauczycieli nauczania przedszkolnego i początkowego mająca regularne zjazdy, warsztaty i własną profesjonalną gazetę (kwartalnik) pt. „NAUCZYCIEL Z KLASĄ”. Wydano trzy egzemplarze. Są estetycznie zaprojektowane przez bardzo młodych artystów z ASP Katowice.

Spotkania odbywają się raz na kwartał, za każdym razem w innym miejscu; Poznań, Łódź, Katowice i Warszawa. Organizowane są spotkania z ludźmi, którzy osiągnęli znaczne sukcesy w pracy z młodzieżą, są otwarci na nowości bo wprowadzili w życie nowatorskie metody nauczania i wychowania, lub posiadli umiejętności i wiedzę w bliskiej nam dziedzinie, jakie jest uczenie małego dziecka i jego wspomaganie i udoskonalanie rozwoju.

Jest duże zainteresowanie, tym bardziej że ministerstwo wymyśliło nasze nauczycielskie doskonalenie i rozwój zawodowy, który wymaga oprócz jakości pracy na co dzień, mnóstwa zaświadczeń i papierów sprawozdawczych z działalności wychowawczej.

20 października 2001 roku w szkole Elementarz odbył się kolejny zjazd, w którym wzięło udział 365 nauczycieli z całej Polski. Oczywiście jest to płatne - dla członków 30 zł a dla nie zrzeszonych - 50 zł.

Tegoroczne warsztaty odbyły się 20. X i objęły następujące tematy:

- dr Bronisława Dymara „Współudział dziecka w samopoznaniu i jego terapeutyczna wartość”;
- prof. Wiesław Karolak „Arteterapia”;
- dr Katarzyna Krasoń „Dziecko w przestrzeni”;
- Beata Sobczyk „Prezentacja programu Kultura żywego słowa. Przykłady zajęć logopedycznych w kształceniu zintegrowanym”;
- Anetta Pasternak „Strefa terapeutyczna rytmiki czyli o logorytmice i choreoterapii”;
- Beata Bibel „Ruch rozwijający wg Weroniki Sherborne szansą odnalezienia drogi do dziecka z trudnościami”;
- Dorota Antos „Muzykoterapia -fragmenty metody aktywnego słuchania muzyki wg Batii Strauss”.
- Lucyna Bzowska „Terapia przez zabawę z alfabetem”;
- Mirosława Gruszka „Elementy gimnastyki korekcyjnej w trakcie zajęć ruchowych, prezentacja rozkładu zajęć kultury fizycznej dla kl. 0-III. Pokaz ćwiczeń z dziećmi”;
- Anna Zawadzka Magdalena Czekała „Czego Jaś się nie nauczy” Wspomaganie

potencjału dziecka w celu zminimalizowania zjawiska agresji”;

- Zofia Olejniczak „Zajęcia dydaktyczno wyrównawcze ze szczególnym uwzględnieniem trudności matematycznych”;
- Barbara Sosnowska - Wieczorek „Praca z dzieckiem o utrudnionym kontakcie słownym- działania logopedyczne w przedszkolu i kl. I-III”.

W cenie: 3 wybrane zajęcia warsztatowe, materiały szkoleniowe i obiad.

Informacje o SNEP- ie i V Zjeździe można znaleźć w internecie pod adresem: www.snep.edu.pl.

Przy okazji takich zjazdów różne wydawnictwa promują i sprzedają swoje wyroby: pomoce dydaktyczne, nowe książki metodyczne, biuletyny, gadżety itp.

Oto jeden przykład zajęć integracyjnych, które odbyły się w Łutowcu w lutym 1996 roku.

Zajęcia zintegrowane w edukacji początkowej dla klasy III

TEMAT BLOKU: „Co to jest śnieg”

Szukanie odpowiedzi: wiersze „Śnieg” „Płatek śniegu” i encyklopedia.

Układanie swobodnego tekstu o zimie: wyliczanka, biały wiersz, haiku.

SUBTEMATY:

Poznanie reprodukcji obrazu flamandzkiego malarza Pietera Bruegela (1515-1569) „Luty” lub „Myśliwi na śniegu” i polskich pejzażystów zimowego krajobrazu.

Omawianie różnych sposobów bezpiecznego i zdrowego spędzenia wolnego czasu w porze zimowej. Sport i rekreacja na śniegu.

Projektowanie i wycinanie z papieru gwiazdki śniegowej.

Sporządzenie wspólnej książeczki o tematyce zimowej.

Badanie czystości śniegu.

Program i podręcznik: „Elementariusz” Kształcenie zintegrowane. Program pracy kl. 1-3. Nr. Dopuszczenia: DKW - 4014 - 236/99 „Słońce na stole” cz. I M. Lorek. ISBN 83-86566-00-0

Metody: słowne, zajęć praktycznych, pogładowe, przekładu intersemiotycznego, problemowe - twórczego działania.

Integracja elementów treści z zakresu: kształcenia matematycznego - (obliczanie długości życia malarzy), historii (określenie wieku), polonistycznego - (kształ-

cenie językowe: mówienie w określonym celu, praca z tekstem, pisanie), fizyki - (doświadczenia empiryczne: badanie czystości śniegu i stany skupienia wody), zajęć praktycznych - (wycinanie gwiazdki z papieru klejenie i wykonywanie książeczki), muzyki - (śpiewanie) i wychowania fizycznego - (rekreacja i bezpieczeństwo na śniegu).

Środki dydaktyczne: reprodukcja obrazu „Luty”, reprodukcje Masłowskiego, Chełmońskiego i J. Fałata, słownik, encyklopedia, podręcznik M. Lorek „Słońce na stole” I część str. 184, kolorowe kartki, nożyce, klej, koperty z puzzlami obrazu „Luty”.

Przebieg zajęć z zaznaczeniem aktywności uczniów:

1. **Układanie** z puzzli reprodukcji obrazu Pitera Bruegela (według wzoru) i **naklejenie** na brystol.
2. Podanie krótkiej informacji o Bruegel'u (1515-1569) i wzmianka o polskich pejzażystach zimowych popartych pokazem (po jednej reprodukcji).
3. **Obliczenia** kalendarzowe (wiek i długość życia tychże malarzy).
4. **Omawianie i opisywanie** reprodukcji (*dopasowywanie działania do pytań i poleceń*).
 - a. Zabawy, bezpieczeństwo na lodzie (**wyjaśnianie i przewidywanie skutków**). *Zaobserwuj.....Jakie mogą być skutki?*
 - b. **Określanie i odróżnianie** pierwszego, drugiego planu i tła na reprodukcjach (perspektywa).
 - c. **Szukanie** w słowniku i encyklopedii pojęć, **odczytanie i zrozumienie** ich znaczenia: śnieg, śnieżynka, reprodukcja, oryginał, perspektywa.
5. **Czytanie** wierszy pt. „Śnieg” i „Płatek śniegu” - **porównywanie** opisów „co to jest śnieg?” według encyklopedii i w wierszu. *Porównaj....*
6. **Samodzielne pisanie** tekstów na temat zimy i śniegu. *Wymyśl i zapisz....*
7. **Czytanie, poprawianie i omawianie** własnych tekstów.
8. **Projektowanie i wycinanie** sześcioramiennych śnieżynek z papieru. *Zaprojektuj..... W jaki sposób można wykonać? (jak złożyć papier na gwiazdkę sześcioramienną?)*
9. **Prezentacja** gwiezdek.
10. **Sporządzenie** wspólnej książki (komunikacja w grupach - przydzielenie czynności).
11. **Odśpiewanie** z wykłaskiwaniem piosenki pt. „Śnieżna wyliczanka”.
Zagraj i zaśpiewaj....
12. **Wyjście** na podwórko, **badanie** czystości śniegu i lodu roztopionego w wodzie. *Zbadaj.....*

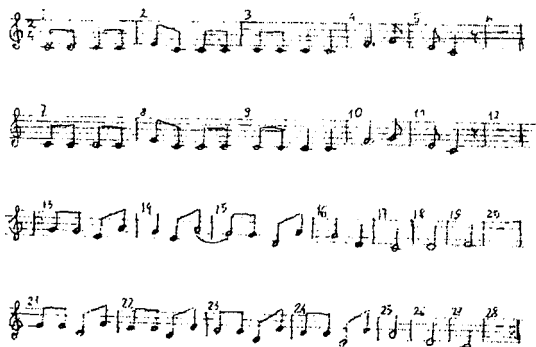
13. **Budowanie** ze śniegu bajkowych postaci: Muminek, żółw, miś, bałwan itp.
 14. Ewaluacja - kto ile zapamiętał z dzisiejszych zajęć.

Załączniki:

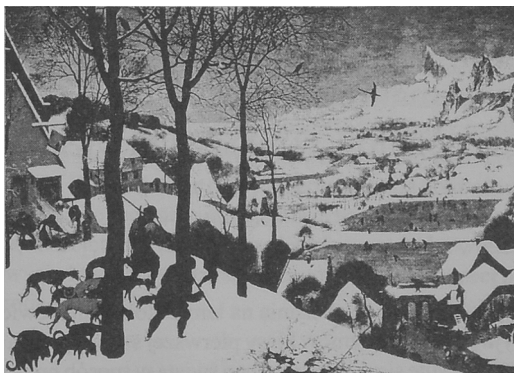
1. *Polecenia i pytania* (na szablonach przyklejonych na tablicy)
Zaobserwuj..... Jakie mogą być skutki? Zaprojektuj..... Wymyśl i zapisz Porównaj..... Zbadaj Zagraj i zaśpiewaj
W jaki sposób można wykonać?
2. Słowa i nuty do piosenki D. Gellerowej pt. „Śnieżna wyliczanka”

Siedzę sobie w domu sama
 I zły humor mam od rana.
 Świat oglądam przez firankę
 I układam wyliczankę.
 Ele, mele dudki
 Idą białe nutki do re mi.
 A dokoła śniegu tyle,
 Śnieżne muszki i motyle sol mi do.

Siedzę sobie w domu sama,
 ale kiedy wróci mama,
 słońce błysnie ponad gankiem
 i roztopi wyliczankę.
 Ele, mele dudki
 Znikną białe nutki do re mi
 Smutna mina, smutna chwila,
 Śnieżne muszki i motyle sol mi do.



3. Reprodukacja obrazu P. Bruegela.



„Luty” lub „Myśliwi na śniegu”,
obraz flamandzkiego artysty
Pietera Bruegela

4. Sposób złożenia papieru do gwiazdki sześcioramiennej.

